Vitéz Horthy István, a diák

Visszaemlékezés a Kormányzóhelyettes Ur középiskolás éveire

Tanárembernek nem lehet nagyobb öröme nehéz hivatásából, mint az, ha egy-egy kedves tanitványának pályafutását szemmel kisérheti az életben. Amilyen öröm azt látnia, hogy valamelyik kedves, régi diákja, aki már az iskolában is kiválónak mutatkozott, életpályáján is sikereket, eredményeket ér el, olyan fájdalom, ha egy-egy nagy reménység idő előtt semmivé foszlik.

Még a tanárok között is ritka azonban az olyan, aki annyira magasivelésü és Isten rendeléséből olyan hirtelen megszakadt tanitványi pályafutást kisérhetett volna szemmel, aminő nekem jutott osztályrészemül, amikor *vitéz nagybányai Horthy István* életpályáját távolról figyelhettem.

Hősi halált halt Kormányzóhelyettesünk 1919-től bezárólag 1922-ig, a Toldy Ferenc reáliskolában végezte tanulmányait. Az V. és VI osztályt mint rendes tanuló, a VII. és VIII. osztály mint magántanuló egy év alatt végezte el, mert bántotta, hogy az 1918/19-es tanévet a kommunizmus miatt elvesztette. Az V. és VI. osztályban én voltam az osztályfőnöke, a VII. és VIII. osztályra és az érettségi vizsgálatra egy év alatt, két kartársammal együtt készitettük elő.

Ma is legkedvesebb emlékeim között őrzöm beiratási törzslapját, amelynek egy-egy rovata ma már valósággal történelmi dokumentum. A „szülő vagy gyám" rovatában például ott olvashatjuk, hogy atyja *Horthy Miklós*, akinek polgári állása: *altengernagy, a magyar nemzeti hadsereg fővezére*, lakása pedig I. ker. Gellért-szálló. Amikor ugyanis Horthy István a budapesti II. ker. Toldy Ferenc reáliskolába beiratkozott, 1919 novemberét irtuk és ennek a történelmi novembernek 25-ik napján kelt ez a beiratási törzslap, amelyen *Horthy Miklós sajátkezü aláirását is láthatjuk.*

Budapesti II. kerületi magyar királyi állami főreáliskola.

V. osztály. 1919/20 tanév.

Beiratási törzslap.

A tanuló

családi és személyneve:	Horthy István	I.
születésének éve és napja:	1904 december hó 9. én	II.
születésének helye:	Pola	III.
vallása:	ref	IV.
honossága:	magyar	V.
hol, mely osztályba járt az előző tanévben?	Baden főreáliskol. IV. oszt.	VI.
milyen volt előmenetele és magaviselete?	jó - jó	VII.
mikor volt utoljára beoltva?	1913. ban	VIII.
anyanyelve:	magyar	IX.
mily nyelveket beszél?	magyar, német, francia	X.
tandijmentes-e? (tandijmentesség adományozója és száma)	—	XI.
ösztöndijas-e? (adományozási rendelet száma)	—	XII.
esetleg mily rendkivüli tárgy tanulására jelentkezett:	—	XIII.
kinél és hol van szálláson?	Stulánál	XIV.

A szülő vagy gyám

neve:	Horthy Miklós	XV.
polgári állása:	altengernagy, a magy. kir. honvéd főparancsnoka	XVI.
pontos és teljes levélcime: (állása, Budapesten, ker., utca, házszám; vidéken megye, esetleg utolsó posta)	I. Gellért-szálló	XVII.
Megjegyzés:	—	XVIII.

A beiratás befejezése után a törzslapokat betűrendben rendezve s összekötve az igazgatónak kell átadni.

A följegyzett adatokat igazolja:

Budapest, 1919 nov. 25.

szülő vagy gyám.

Dr. Girsik Géza kartársnak szivélyes üdvözlettel és szeretettel

1922 jun. 29 Horthy Pista

Kitünő, lelkiismeretes tanuló volt

Horthy Istvánról, mint tanulóról, csak a legjobbakat mondhatom. *Kiváló tehetségü, igen kötelességtudó diák volt.* Én a matematikára és az ábrázoló geometriára tanitottam és ezekben a tantárgyakban ő volt az osztályban a legkiválóbb. Egy alkalommal néhai *Pintér Jenő*, mint tankerületi főigazgató meglátogatta az iskolát és ekkor Horthy István kitünő feleleteit hallva, megkérdezte tőle: melyik a legkedvesebb tantárgya? Habozás nélkül felelte a kérdésre: a matematika és a geometria.

Azt hiszem, ez is egyik jele volt a mérnöki pálya iránt való hajlamának.

Horthy István egyike volt legpontosabb diákjaimnak, aki sohasem késett egy percet sem. Osztálytársai közvetlen és kedves modora miatt nagyon szerették. Minden fiuval egyformán barátságos volt.

Lelkes cserkész

Az intézetben, az én parancsnokságom alatt működő 11. számu *Bocskay* cserkészcsapat munkájába azonnal bekapcsolódott. Nem volt nála lelkesebb, kötelességtudóbb cserkész. A véletlen ugy hozta magával, hogy az egyik nagy hadijátékon, a Csúcshegy mellett az ő csapata a pesti Piaristák csapatával került szembe, amelyben Miklós öccse harcolt. A hadijáték, ezen a szakaszon, a mieinknek kedvezett és a piarista diákok a kis Miklóssal együtt vereséget szenvedtek.

Felejthetetlen számomra az a nagy csónaktura, amelyre 1921 nyarán indultunk el három csónakkal, a Dunán lefelé és a Sión felfelé, a Balatonhoz. Horthy István boldogan jött velünk, édesanyja, a Főméltóságu Asszony, maga készitette elő a nagy utra és látta el a szükséges felszereléssel és élelemmel. A 300 kilométeres viziut kitünően sikerült, Horthy István őrsvezető a legnagyobb, vitorlával is felszerelhető csónakot vezette. Ahol csak elhaladtunk, a községek népe mindenütt szeretettel ünnepelte Kormányzó Urunk cserkészfiát.

Balatonszemesi táborunkban boldog, gondtalan és vidám élet zajlott. Ellátás szempontjából akkoriban is eléggé nehéz idők voltak, de a tábor a missziótól elegendő élelmiszert kapott és tejet, zöldséget a környező falvakból szereztünk be. Hogy minél jobban gazdálkodhassunk, feleségem vezette a konyhát, ahol a napos őrs segédkezett. Egy nap Horthy Pista őrségére hárult a krumplihámozás kötelessége. Feleségem nem akarta megengedni, hogy ebben a konyhai munkában ő is résztvegyen, de Horthy Pista szinte sértődötten válaszolta:

— Girsik mama, én is olyan cserkész vagyok, mint a többi — és társaival együtt nagy buzgón nekilátott a krumplitisztitásnak.

Egyik kirándulásunkon kedves kalandunk is volt. Egy gyönyörü délután, kedvező széllel, Balatonfüredre indultunk, Horthy István is velünk volt. Nagy esemény volt ez a kirándulás a fiuknak, mert hiszen a kirándulás főcélja felettébb kecsegtető volt: jegeskávét enni Füreden. Másfél óra alatt értünk Szemesről Füredre. A fiuk boldogan habzsolták a jegeskávét. Közben azonban beborult az ég és kedvezőtlen szél kerekedett. Mit tegyünk, hogy haza érjünk Szemesre, ahol már aggódva várnak? Nem sokat tanakodtunk, hanem leszereltük a vitorlát és áteveztünk Tihanyba, innen pedig Földvárra. A csónakot a kikötőben hagytuk és mert vonatot már nem kaptunk, hazagyalogoltunk a szemesi táborba. Éjfél már rég elmult, amikor jókedvüen, énekelve, de alaposan kiéhezve értünk be a táborba, ahol már aggódtak értünk.

Egy becses emlék

Legszebb emlékeim között őrzöm azt a táviratot, amelyet Horthy István hazautazása után Gödöllőről kaptam a Főméltóságu Asszonytól és amelynek szövege a következő:

„Pista fiam pénteken szerencsésen megérkezett, hálásan köszönjük szives gondoskodását. Horthy Miklósné."

Még egy kedves emlékem van Horthy István cserkészéletéről. Ez az emlék jellemző világot vet lélekjelenlétére. A csapat egy csónakot épitett és ennek keresztelőjét tartottuk a Római fürdő mellett, a Dunaparton. Az uj csónak első utjára indult. Horthy István őrsvezető volt a csónak vezetője. Szép, fehér evezős-öltözetben volt, de mikor a motorcsónakról az uj csónakba akart átszállni, a motoros hirtelen megindult és ő a vizbe esett. Nem vesztette el lélekjelenlétét, hamar bemászott a csónakba és amugy csuromvizesen, azonnal kezébe vette a kormánylapátot. A parton álló tömeg megéljenezte.

Bajnok sportoló

Általában kitünő sportférfiu volt. Jól uszott, kiválóan evezett, de csapatának mégis kard- és tőrvivó tehetségével szerezte a legnagyobb dicsőséget. Az országos cserkész vívóbajnokságokban a Bocskay cserkészcsapat vívócsapatában indult, amelyet hathatósan támogatott a bajnokság elnyerésében. Egyéni bajnokságot is nyert.

Mint hetedikes diák, motorkerékpárt kapott ajándékba. Egyszer korán reggel ment el motorozni és ekkor nekiszaladt egy szöges keritésnek, amelyen megsebezte magát és elszaggatta ruháját. Amikor beállitott hozzám, hogy megtartsuk az aznapi leckeórát, egyszerre csak meglepetten látom, hogy az én kedves tanitványom keze véres, ruhája szakadt. Megkérdezem, mi történt vele?

— *Ó, kérem tanár ur, semmi különös, csak egy keritésnek mentem neki, de már nem volt időm átöltözni, mert nem akartam elkésni az óráról.*

Ez az apróság igen jellemző arra a páratlan kötelességtudásra, amelynek legszebb példáját hősi halálával adta.

Mikor érettségizett . . .

Sohasem felejtem el, amikor 1922 junius 1-én a Toldy Ferenc reáliskolában érettségi vizsgáját tette le. Néhai Pintér Jenő elnöklete alatt ült össze az érettségi vizsga bizottsága dr. *Marczinkó Ferenc* igazgató és a szaktanárok részvételével. Az intézet dísztermében folyt le az érettségi vizsga, *amelyen jelen volt a Kormányzó Ur és a Főméltóságu Asszony is.* Horthy István minden tárgyból jelesen felelt és mikor a magas vendégeket vizsga végeztével az intézet előtt várakozó gépkocsihoz kisértem, tanuja voltam, amint a Főméltóságu Ur boldogságtól sugárzó arccal veregette meg kitüntetéssel érettségizett fia vállát.

Mindez husz év előtt volt. Azóta az én kedves, kitünő diákom Magyarország Kormányzóhelyettese lett, most pedig, Isten kifürkészhetetlen akaratából, hősi halálával pecsételte meg azokat a ragyogó férfiui erényeket, amelyeknek bimbózását és kivirágzását közvetlen közelből figyelhettem. Egy nemzet reménysége volt, egy nemzet hőse vált belőle, de bennem mindig megmarad annak az egykori kedves, mosolygós diáknak, aki érettségije alkalmával készült képéről tekint felém.

Dr. Girsik Géza
gimnáziumi igazgató.